

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MUDURNU İĞNE OYALARI*

Sevgi YENİSOY**

ÖZ

El sanatlarımızın içinde önemli bir yeri olan iğne oyaları, Türk kadınının yaratıcılığını ve ince zevkini simgelemektedir. Her biri birer sanat eseri olan iğne oyalarna, ülkemizin hemen hemen her yöresinde rastlamak mümkündür. Bu yörelerden birisi de Bolu ili Mudurnu ilçesidir. Geçmişte geleneksel olarak kadın baş giyiminin bir süsleme öğesi olan iğne oyalarnın, yaşam tarzındaki değişim, teknolojik gelişmeler sonucunda bu fonksiyonu azalmış ve günümüzde yöre kadınları tarafından havlu kenarı, seccade kenarı, salon takımı, nevresim takımı, aksesuar (kolye, küpe, bileklik, fular vb.) gibi farklı kullanım amaçları için de yapılmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; Bolu ili Mudurnu ilçesinde yapılmış olan iğne oyalarnın renk, motif, teknik özellikleri, kompozisyon özellikleri, kullanılan araç-gereçler ve kullanım alanlarını belirleyerek elde edilen bilgileri ve ürünleri gelecek kuşaklara aktarmada kaynak oluşturmaktır.

Bu çalışma, betimsel bir araştırmadır. Bu çalışmanın evrenini Bolu ili iğne oyaları oluşturmaktadır. Örneklemini ise Bolu ili Mudurnu ilçesinde yaşayan iğne oyasıyla uğraşan veya elinde ürün bulduran 50 birey ile yöredeki iğne oyalı 55 adet ürün oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlemesinde $y=(f)x(100)/n$ formülü kullanılmıştır. Sonuçlar tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

* Bu makale "Bolu İli Mudurnu İlçesi İğne Oyalarnının Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Milli Eğitim Bakanlığı

e-posta: sevgiynsy@gmail.com / ORCID: 0000-0002-8364-6717

Makale Türü: Araştırma Makalesi / DOI: <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.130>

Makale Gönderim Tarihi: 19.11.2019 / Makale Kabul Tarihi: 18.12.2019

Bireyler iğne oyası yapımında kullandıkları iplik çeşitlerinden geçmişte ipek ipliğini, günümüzde ise sentetik ipliği tercih etmektedirler. Renklerin arasında en çok beyaz rengin kullanıldığı, diğer renklerin ise oyanın yapıldığı ürünün içindeki renklere uygun olarak seçildiği belirlenmiştir.

Temel teknik olarak kare ve üçgen ilmek kullanıldığı; yardımcı teknik olarak zürefa, kök, boru, zincir, trabzan, bacak, piko (yöresel adı fisilti) adı verilen tekniklerin uygulandığı tespit edilmiştir. Bireylerin iğne oyası yapımında çoğunlukla bitkisel motifleri kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Bolu, Mudurnu, El Sanatları, İğne Oyası.*

ABSTRACT

FROM PAST TO PRESENT MUDURNU NEEDLE LACES

Needle laces which have an important place in handicrafts, symbolize the creativity and sophisticated pleasure of Turkish women. Needle laces, each of which is a work of art, can be found in almost every region of our country. One of these regions is Mudurnu district of Bolu city. In the past, needle laces were traditionally ornamental element of women's headwear but this function has decreased in time due to the changes in the lifestyle and technological advances. In the last years, it is also made by local women for different usage purposes such as towel edge, prayer rug edge, salon set, duvet cover set, accessories (necklace, earring, wristband, scarf etc.)

The aim of this study is to form a source to transfer the obtained knowledge and products to new generation by defining the color, the motifs, the technical properties, the features of composition, used tools and determining the usage areas of needle oya performed in the district of Mudurnu in Bolu city.

This study is a descriptive research. The universe of this study is formed by the needle lace of Bolu city. The 50 individuals living in Mudurnu district in Bolu city engaged in the needle lace or keeping the products in the hand and 55 the products of needle lace constitute the sampling of this study. A questionnaire and an information form developed by the researcher were used as a data gathering tool.

Bu using the data obtained from the questionnaire forms, the related tables were prepared and evaluated. $y = (f) \times (100) / n$ formula was used to resolve the obtained data. The results were present in the tables and evaluated.

The individuals preferred silk yarn previously, synthetic yarn currently among the yarn types to perform the needle lace. It was found out that white color was the mostly used one among colors, besides especially the color of yarn well-matched to the colors of inside products such as yazma and towel was preferred.

It was determined that square and triangle loop as a base technique, and zürefa, root (kök), pipe (boru), chain, railing (trabzan), leg (bacak), piko (regional name is fisilti) as an auxiliary techniques were used. It was found out that the people were using mostly vegetable motives.

Keywords: *Bolu, Mudurnu, Handicrafts, Needle Lace.*

1. GİRİŞ

Geleneksel el sanatları açısından ülkemiz, tarihinde birçok medeniyetin beşiği olması nedeniyle köklü bir geçmişe ve zengin çeşitliliğe sahiptir.

El sanatları, doğal hammaddelerin kullanıldığı çeşitli gereçlerle, elle ve basit araçlarla yapılan, kullanılan tekniğe göre çeşitlilik gösteren, toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini taşıyan, ayrıca üretimini yapan bireylerin duygu, düşünce, becerisini ve zevkini yansıtan, gelir getirici ürünlerdir.¹

El sanatlarımızdan biri olan örgü sanatının da ülkemizde çok eski, yaygın ve önemli bir yeri vardır. Örgü tekniği ile yapılan ürünler, geçmişten günümüze insanların giyecek, ev eşyası, örtüler, aksesuar, süs eşyası gibi çeşitli alandaki ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılmıştır.

Örücülük; ince veya kalın çeşitli cinsteki ipliklerin iğne, tığ, mekik, şiş gibi basit araçlarla ve el yardımı ile oluşturulan ilmeklerin veya düğümlerin bir araya getirilmesi işlemidir.²

“Örücülük sanatının başlangıç tarihi bilinmemekle beraber yapılan araştırmalarda Orta Asya’da M.Ö. dönemlere ait örgü örneklerinin bulunması örgü sanatının Türklerde gelişmiş olduğunu göstermektedir”.³

“Geleneksel kültürümüzün ve el sanatlarımızın en önemli örneklerinden birisi oyalardır. Oya; çiçekle örgü sanatının birleşmesinden doğmuş süslemek ve süslenmek amacıyla yapılan ve ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir dantel türüdür”.⁴

“1905’te Menfis kazılarında bulunan örneklerde özellikle balık ağlarından örücülük tekniğinin M.Ö. 2000 yılları öncesine ait olduğu tahmin edilmektedir. İğne ile yapılan örgüler 12. yüzyılda Anadolu’dan Balkanlar’a, oradan da İtalya yolu ile Avrupa’ya yayılmıştır”.⁵

“İğne oyaları ve tüm el işlemeciliği Anadolu’da 18. yüzyılda altın çağını yaşamış, Tanzimattan sonra yanlış anlaşılmış bir batı hayranlığının doğurduğu taklitçiliğin olumsuz etkilerinin sonucu olarak, iğne oyalalarına ilgi giderek azalmıştır”.⁶ Cumhuriyet döneminde yeteri kadar ilgi görmemekle birlikte oylar günümüze kadar geleneksel yollarla gelebilmiştir.⁷

Anadolu’da oyacılık köklü bir geleneğe bağlı olarak sürdürülmüş, çeyiz geleneğinin de önemli bir aracı olmuş ve kişilerin çeyizlerini gururla sergilemelerini sağlamıştır. Oyların yapımı günümüzde bazı yörelerde geleneğe bağlı olarak devam etmekte, bazı yörelerde de ekonomik nedenlerle üretimi yapılmaktadır.⁸

1 Feriha Akpınarlı, “El Sanatlarında Kalite ve Pazarlama Sorunları”, *Göynük El Sanatları Paneli ve Çalıştay Bildirileri*, Göynük Belediyesi Yayınları, Bolu, 2013, s.199.

2 Hülya Serpil Ortaç, “Ankara İli El Örgüsü Çoraplar ve Patikler”, *Gazi Üniversitesi 1.Ulusal El Sanatları Sempozyumu’nda Sunulmuş Bildiri*, Gazi Üniversitesi El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 2008, s.348.

3 Feriha Akpınarlı, *El Örgüsü Çorapların Teknik Desen Renk ve Kullanım Özellikleri*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal-Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, s.12.

4 Taciser Onuk, *Osmanlı’dan Günümüze Oylar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s.3-4.

5 Taciser Onuk, *İğne Oyları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010, s.18.

6 Taciser Onuk, *İğne Oyları*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988, s.7.

7 Taciser Onuk, *Osmanlı’dan Günümüze Oylar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s.5.

8 Tevhide Özbağı vd., *Anadolu Üniversitesi Halkbilim Araştırmaları Merkezi Koleksiyonundan El Sanatları Örnekleri 2 Dokümanlar ve Örgüler*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2009, s.4.

“Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; oya sözcüğünün başka dillerde karşılığının bulunmaması, bu sanatın Türklere ve özellikle Türk kadınına özgü bir sanat olduğunu göstermektedir”.⁹

İğne oyası, kullanılan araç ve gereçlerin kolaylıkla bulunabilmesi nedeniyle rahatlıkla yapılabilen ve çeyiz geleneğinin önemli parçasını oluşturan ince bir örgü türüdür.

“İğne oyası, iplik üzerine veya kumaş kenarına, motiflerin iki veya üç boyutlu olarak genellikle tane şeklinde yan yana dizilmesi ile oluşturulur”.¹⁰

İğne oyalari, insanın konuşamadığı zaman duygu ve düşüncelerini ifade eden, gelenek, göreneklerini, ince zevklerini, yaratıcılıklarını yansıtarak doğayı ve çiçekleri çeşitli üsluplarla sergileyen, son derece estetik yapıya en güzel el sanatları örneklerimizdendir.¹¹

Her biri birer sanat eseri olan iğne oyalariına, ülkemizin hemen hemen her yöresinde rastlamak mümkündür. Bu yörelerden birisi de Bolu ili Mudurnu ilçesidir.

Mudurnu ilçesi, Karadeniz Bölgesinin Batı Karadeniz bölümünde yer alan Bolu iline bağlıdır. Kuzeyinde Düzce ili, kuzeybatısında Hendek ilçesi, kuzeydoğusunda Bolu ili, doğusunda Seben ilçesi, güneyinde Nallıhan ilçesi, batısında ise Göynük ve Akyazı ilçeleri bulunmaktadır. İlçe 840 metre yükseklikte, yüzölçümü 1.349 km²'dir.¹² Mudurnu, demircilik, bakırcılık, semercilik, sepetçilik, kalaycılık, ahşap oymacılığı, yemenicilik, dokumacılık, iğne oyası gibi el sanatlarından zengin, günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte talebin azalması sebebiyle eski geçerliliğini kaybetmiştir.¹³

Bu çalışmanın amacı; Bolu ili Mudurnu ilçesinde yapılmış olan geçmişten günümüze ulaşan iğne oyalariının teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri, kullanılan araç-gereçler ve kullanım alanlarını belirleyerek, elde edilen bilgileri ve ürünleri belgeleyerek, gelecek kuşaklara aktarmada kaynak oluşturmaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada, 2014 yılında Bolu ili Mudurnu ilçesi İğne Oyalariının Değerlendirilmesi adlı araştırmadan elde edilen veriler kullanılmıştır.¹⁴ Bu araştırma alan araştırması olup toplanan veriler var olduğu haliyle incelenip değerlendirildiğinden betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın evrenini Bolu ili iğne oyalari, örneklemini ise Bolu ili Mudurnu ilçe merkezinde yaşayan iğne oyasıyla uğraşan veya elinde ürün bulduran 50 birey ile yöredeki iğne oyalari 55 adet ürün oluşturmaktadır. Anket formu, ilçe merkezinde ulaşılabilen, 50 kişilik çalışma grubuna yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Yöreden elde edilen 55 adet iğne oyalari ürünün genel ve detay fotoğrafı çekilerek incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen iğne oyası örneklerinin teknik, renk, araç-gereçler, motif ve kompozisyon özellikleri ve kullanım alanları hazırlanan bilgi formları ve anket sonuçlarından elde edilen veriler tablolara aktarılarak sonuçlar yorumlanmıştır.

9 Taciser Onuk, *İğne Oyalari*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010, s.12.

10 <http://www.cankiri.gov.tr/kurumlar/cankiri.gov.tr/valilikyayinlari/cankirielsanatlari/cankirielsanatlari.pdf>. 29.10.2019

11 Tevhide Özbağı, “Geleneksel Türk El Sanatlarımızdan Oyalariın Dünü Bugünü Geleceğin Sorunları”, *ElSanatlari Dergisi*, Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatlarını Uygulama ve Araştırma Merkezi, Konya, 1997, s. 125.

12 <http://www.mudurnu.gov.tr/mudurnu-tarihi>.12.12.2019

13 <http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-el-sanatlari>12.12.2019

14 Sevgi Yenisoğ, *Bolu Mudurnu İlçesi İğne Oyalariının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğilim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2014.

3. BULGULAR

Bolu ili Mudurnu ilçe merkezinde kaynak kişilerin elinde bulunan yeni ve eski yıllarda yapılmış, çeyizlerine ait, 55 adet iğne oyalı ürün çeşitlerinin dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İncelenen İğne Oyalı Ürün Çeşitlerinin Dağılımı

Ürün Adı	Sayısı
Havlu Kenarı	13
Yazma Kenarı	20
Mevlit Örtüsü	7
Mendil	2
Salon Takımı	1
Seccade Kenarı	1
Nevresim Takımı	1
Tepsi Örtüsü	1
Fular	3
Kese	1
Yaka İğnesi	1
Taç Oyası	2
Fes Oyası	2
Toplam	55

Mudurnu ilçesinde iğne oyası yapan, tamamı kadınlardan oluşan bireylerin ankete verdikleri cevaplar ve bilgi formlarından elde edilen veriler değerlendirilerek iğne oyalılarının teknik, renk, araç-gereçler, motif ve kompozisyon özellikleri ve kullanım alanları aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Yörede ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullandıkları temel yapım tekniklerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 2 'de sunulmuştur.

Tablo 2: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan Temel Teknikler

Temel Teknikler	f	%
Üçgen İlmek	47	94
Kare İlmek	45	90

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 2 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan bireylerin % 94'ünün üçgen ilmeği % 90'ının ise kare ilmeği, iğne oyası yapımında temel teknik olarak kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; incelenen ürünlerde üçgen ilmeğin daha çok yazma kenarı oyalarında ve üç boyutlu oyalarda; kare ilmeğin ise mevlit örtüsü, mendil, tepsi örtüsü ve havlu kenarlarında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında motiflerin oluşturulmasında kullandıkları yardımcı teknikleri belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Motiflerinin Oluşturulmasında Kullanılan Yardımcı Teknikler

İğne Teknikleri	f	%
Zürefa	50	100
Zincir	40	80
Piko(Fisilti)	35	70
Trabzan	32	64
Kök	29	58
Bacak	8	16
Boru	6	12

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 3 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan bireylerin tamamının zürefa iğne tekniğini, % 80'inin zincir tekniğini, % 70'inin piko (yöresel adı ile fisilti), % 64'ünün trabzan tekniğini, % 58'inin kök, % 16'sının bacak, % 12'sinin ise boru adı verilen yardımcı teknikleri kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; incelenen ürünlerde zincir, trabzan, zürefa, piko tekniğinin bir arada havlu kenarı ve motiflerle yapılan oyalarda kullanıldığı; piko, kök, bacak, zincir, zürefa tekniğinin ise daha çok yazma ve fular kenarlarında; zürefa ve pikonun gül oya, fes oyasında, mevlit örtüsü, mendil kenarı oyalarının yapımında yardımcı teknik olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında tercih ettikleri renkleri belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Tercih Edilen Renkler

Renk Türleri	f	%
Beyaz	45	90
Yeşil	37	74
Pembe	35	70
Sarı	30	60
Siyah	20	40
Kırmızı	18	36
Mavi	12	24
Krem	10	20
Mor	6	12
Diğer	10	20

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 4 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan bireylerin iğne oyası yapımında % 90'ının beyaz, % 74'ünün yeşil, % 70'inin pembe, % 60'ının sarı, % 40'ının siyah, % 36'sının kırmızı, % 24'ünün mavi, % 20'sinin krem, % 12'sinin mor, % 20'sinin ise diğer seçeneği ile yavruağzı, bordo, turuncu, kahverengi gibi renkleri tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır. Tablodaki değerlere bakıldığında iğne oyası yapımında en çok beyaz rengin kullanıldığı görülmektedir.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; beyaz rengin en çok kullanılan renk olduğu, daha çok diğer renklerle birlikte havlu kenarı, yazma kenarı, nevresim takımı, seccade kenarı, fular yapımında kullanıldığı; tek başına ise namaz örtüsü ve mendil kenarı yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında havlu ve yazma gibi ürünlerin içindeki renklere uygun iplik rengi seçildiği belirlenmiştir.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullandıkları yardımcı araçları belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan Yardımcı Araçlar

Yardımcı Araçlar	f	%
Tıg	43	86
Firkete	22	44
Mekik	5	10

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 5 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan bireylerin % 86'sının tığ, % 44'ünün firkete, % 10'unun ise mekik kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Yörede bireylerin yardımcı araç olarak çoğunlukla tığ, bazı bireylerin ise firkete ve mekik kullandığı tespit edilmiştir.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; tığ ile motif ortalarının hazırlandığı ve bu şekilde özellikle de havlu kenarlarının yapımında yardımcı araç olarak kullanıldığı, tığ ve firketenin yazma kenarlarında kök adı verilen ara motiflerin yapımında kullanıldığı belirlenmiştir. Mekik kullanımının çok da yaygın olmadığı, yazma kenarlarında kullanıldığı görülmüştür.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullandıkları yardımcı gereçleri belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan Yardımcı Gereçler

Yardımcı Gereçler	f	%
Pul	17	34
Yuvarlak Boncuk	16	32
Halka	13	26
Serum hortumu	11	22
Kırık boncuk	4	8
Diğer	4	8

Not: Bireyler birden fazla seçeneğe işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 6 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan bireylerin iğne oyası yapımında % 34'ünün pul, % 32'sinin yuvarlak boncuk, % 26'sının halka, % 22'sinin serum hortumunu, % 8'inin kırık boncuğu, diğer seçeneği ile % 8'inin misinayı yardımcı gereç olarak kullandıkları anlaşılmaktadır. Yörede yardımcı gereç olarak pul ve yuvarlak boncuk kullanımının yaygın olduğu görülmektedir.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; bu gereçlerden pul ve boncukların daha çok çeyiz amaçlı yapılan havlu kenarı iğne oyalılarının yapımında ve üç boyutlu yapılan iğne oyalılarında çiçeklerin ortasını süslemek amaçlı tercih edildiği görülmüştür. Serum hortumunun ise kesilerek ince halkalar şeklinde kullanıldığı, geçmişte yapılmış üç boyutlu iğne oyalılarında yardımcı gereç olarak at kılı kullanıldığı, günümüzde ise bunun yerine misinanın tercih edildiği belirlenmiştir.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullandıkları iplik çeşitlerini saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan İplik Çeşitleri

İplik çeşitleri	Geçmişte		Günümüzde	
	f	%	f	%
İpek İplik	43	86	-	-
Sentetik İplik	3	6	43	86
Suni İpek	-	-	13	26
Pamuk İplik	1	2	2	4

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 7 incelendiğinde bireylerin iğne oyası yapımında kullandıkları iplik çeşitlerinden geçmişte bireylerin % 86'sının ipek ipliğini, % 6'sının sentetik ipliği, % 2'sinin ise pamuk ipliğini tercih ettiği görülmektedir. Günümüzde % 86'sının sentetik ipliği, % 26'sının suni ipeği, % 4'ünün ise pamuk ipliği tercih ettiği belirlenmiştir. Son yıllarda çoğunlukla sentetik ipliğin kullanıldığı bunun yanı sıra suni ipek ve pamuk ipliğini kullanım alanına göre tercih edenlerin olduğu anlaşılmaktadır.

Yörede kaynak kişilerle karşılıklı yapılan görüşmelerde, ipek ipliğin 20-25 yıl ve daha öncesinde kullanıldığı ve kozalardan ipek ipliği kendilerinin hazırladıkları, bu işin zahmetli olması nedeniyle artık günümüzde daha kolay elde edilen sentetik ipliği tercih ettikleri saptanmıştır.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; incelenen iğne oyarlarından yazma oyarının eski yıllara ait olduğu ve bu ürünlerin tamamında ipek ipliğin kullanıldığı, yine geçmiş yıllarda yapılan taç oya, fes oyası, kese, mendil ve yaka iğnesinde ipek iplik, mevlit örtüsü, havlu kenarı, seccade kenarı, tepsi örtüsü, salon takımı gibi günümüze yakın yıllarda yapılan oyalarda ise sentetik ipliğin, az da olsa bazı havlu kenarı yapımında pamuk ipliğin kullanıldığı belirlenmiştir.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullanılan motiflerin kaynaklarını saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş olup sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan Motif Kaynakları

Motif Kaynakları	f	%
Bitkisel Motifler	50	100
Geometrik Motifler	33	66
Figüratif Motifler	4	8
Nesneli Motifler	2	4
Sembolik Motifler	2	4

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 8 incelendiğinde iğne oyası yapımında bireylerin tamamının bitkisel motifleri, % 66'sının geometrik motifleri, az da olsa figüratif, nesnel ve sembolik motifleri kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; dut, çilek, badem, üzüm, alaca dut, kiraz, limon, biber, elma çiçeği, eğrelti otu, çiçekli kızılçık, meşe yaprağı, hercai menekşe, kahve şakı, papatya, karanfil, lale ve gül oya gibi meyve, sebze ve çiçek isimli bitkisel motiflerin yoğun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Üçgen, dörtgen şekilleri ve verev oya isimli geometrik motiflerin kullanıldığı; taç oya, fes oyası, altı ok, boru oya gibi isimlerle hem bitkisel hem geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı; kelebek oya ismi verilen figüratif motifin, balık kılıcı, kaynana yüreği gibi sembolik motiflerin, bülbül kafesi adlı nesnel motiflerin de kullanıldığı görülmüştür.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyası yapımında kullanılan kompozisyon özelliklerini saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş ve sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyası Yapımında Kullanılan Kompozisyon Şekilleri

Kompozisyon Şekilleri	f	%
Ana-Ara Motif Aralıklı Tekrarı	46	92
Ana Motif Sürekli Tekrarı	40	80
Ana-Ara Motif Bağlı Tekrarı	24	48
Ana Motif Aralıklı Tekrarı	5	10
Motiflerden Oluşan Kompozisyonlar	4	8

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 9'daki değerlere bakıldığında bireylerin büyük çoğunluğun ana-ara motifin aralıklı tekrarı kompozisyonu, çoğu bireyin de ana motifin sürekli tekrarı kompozisyonu tercih ettiği görülmektedir.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; ana-ara motif aralıklı tekrarı ile düzenlenmiş kompozisyonların çoğunlukla yazma oyası yapımında; ana motif sürekli tekrarı ile düzenlenmiş kompozisyonların ise havlu kenarı ve mevlit örtüsü kenarı yapımında daha çok tercih edildiği görülmüştür.

Bolu ili Mudurnu ilçesinde ankete katılan bireylerin iğne oyasını kullanım alanlarını saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş olup sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Bolu İli Mudurnu İlçesinde İğne Oyasının Kullanım Alanları

İğne Oyasının Kullanım Alanları	f	%
Yazma Kenarı	43	86
Havlu Kenarı	42	84
Sehpa Örtüsü	27	54
Salon Takımı	18	36
Masa Örtüsü	12	24
Mevlit Örtüsü	10	20
Aksesuar	10	20
Fular	7	14
Tepsi örtüsü	3	6
Seccade	2	4
Yatak Örtüsü	2	4
Pike Takımı	2	4
Nevresim Takımı	2	4
Oda Takımı	1	2
Bohça Kenarı	1	2
Taç Oyası	1	2
Fes Oyası	1	2

Not: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediğinden toplam alınmamıştır.

Tablo 10'daki değerlere bakıldığında bireylerin büyük çoğunluğunun, iğne oyasını kullanım alanı olarak yazma ve havlu kenarlarında tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Bilgi formlarından elde edilen verilere göre; iğne oyasının yoğun olarak yazma ve havlu kenarlarında tercih edildiği ortaya çıkmaktadır. Mevlit örtüsü, sehpa örtüsü, salon takımı, oda takımı, masa örtüsü, yatak örtüsü, nevresim takımı, pike takımı, fular, mendil, yaka iğnesi, taç oya, fes oyası gibi ürünlerin bunları izlediği görülmektedir.

Bu çalışmada, Mudurnu ilçesinde kaynak kişilerden elde edilen iğne oyalı ürünlerden geçmişten günümüze kadar gelen, çeyiz geleneğinin bir parçası olan ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılan bazı örnekler yer verilmiştir. Bu örneklerdeki iğne oyalının; yöresel isimleri, kaynak kişileri, yapılış yılları, kullanılan araç-gereçler, teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri açıklanmıştır.

3.1. Yöredeki Taç Oyalarından Örnekler

Fotoğraf 1: Gül Oyası *Fotoğraf 1a: Detay görünüm*
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Gül oyası, seksen yıl önce yapılmış bir taç oyasıdır. Taç gülü, baş gülü de denilmektedir. Gelin tacı olarak kullanılmaktadır. Gül oyasında, ipek iplik ile krem, pembe, yeşil, siyah renkler, at kılı, ince tel, kalın tel kullanılmıştır. Üçgen ve kare ilmek ile bitkisel ve geometrik motifler kullanılarak yapılmış, üç boyutlu bir oyadır. Yaprak kenarları, dik durmaları için at kılı ile çevrilmiştir. Saplar üzerine, yedi adet gül çiçekleri ile çevresine tomurcuklar ve dörtgen şeklindeki yapraklar ana-ara motifin aralıklı tekrarı olarak yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 2: Lale Oyası *Fotoğraf 2a: Detay görünüm*
(Kaynak Kişi: Hülya Atalay)

Lale oyası, yetmiş beş yıl önce yapılmış bir taç oyasıdır. Lale oyanın yapılışında ipek iplik, krem, pembe, yeşil, siyah, bordo renkler, at kılı, ince tel, kalın tel, küçük boncuk kullanılmıştır. Üçgen ve kare ilmek ile bitkisel motifler kullanılarak yapılmış, üç boyutlu bir oyadır. Saplar üzerine, lale çiçekleri ile yapraklar ana-ara motifin aralıklı tekrarı olarak yerleştirilmiştir. Gelin tacı olarak kullanılmaktadır.

3.2. Yöredeki Yazma Oyalarından Örnekler

Yörede yazma oyları; örüldükten sonra yazmanın kenarlarına dikilmektedir. Yazma oylarının başlama tekniğinde, tığ ile zincir çekilerek şerit yapılırken firkete ile ara motifin alt kısmı yapılıp, üstüne iğne ile piko (yöresel adı fisilti) yapılmaktadır. Ara motiflerin aralarına eşit aralıklarla bacak adı verilen ince saplar tığ ile zincir işi yapılarak hazırlanıp, bu saplara iğne ile yapılmış ana motif yerleştirilmektedir. Ana-ara motifin aralıklı tekrarı kompozisyonu ile oya tamamlanmaktadır.

Fotoğraf 3: Alaca Dut Oyası
(Kaynak Kişi: Hikmet Özentürk)

Alaca Dut oyası, seksen beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile mavi ve krem renkleri kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır. Oya, kare formda olan yazmanın kenarlarına baskı dikişi ile tutturulmuştur.

Fotoğraf 4: Bülbül Kafesi Oyası
(Kaynak Kişi: Hikmet Özentürk)

Bülbül Kafesi oyası, seksen beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe ve kına yeşili renkleri kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile nesneli motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 5: Meşe Yaprığı Oyası
(Kaynak Kişi: Hülya Atalay)

Meşe Yaprığı oyası, yetmiş beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe, sarı, siyah ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

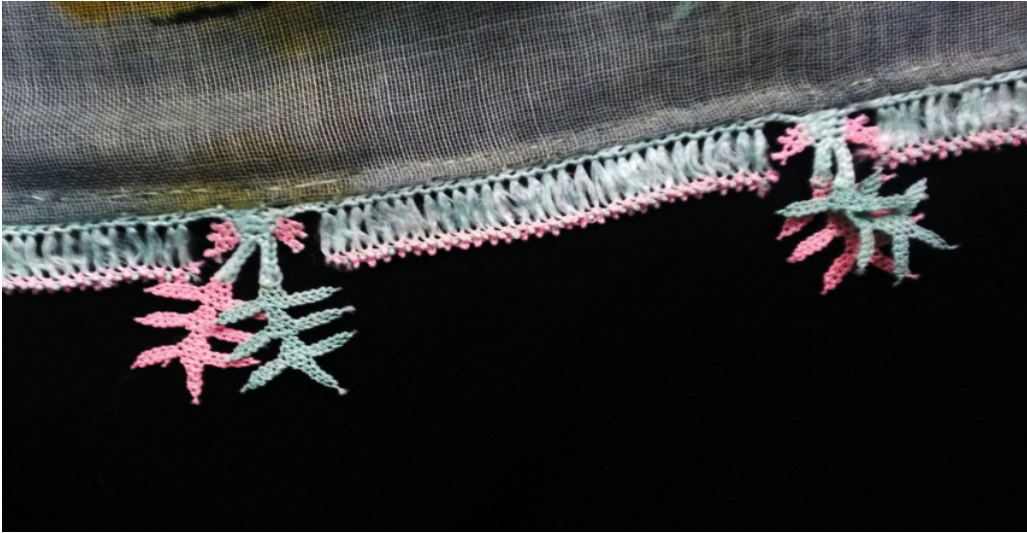
Fotoğraf 6: Üçlü Dut Oyası
(Kaynak Kişi: Hikmet Özentürk)

Üçlü Dut Oyası, seksen beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe, sarı ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

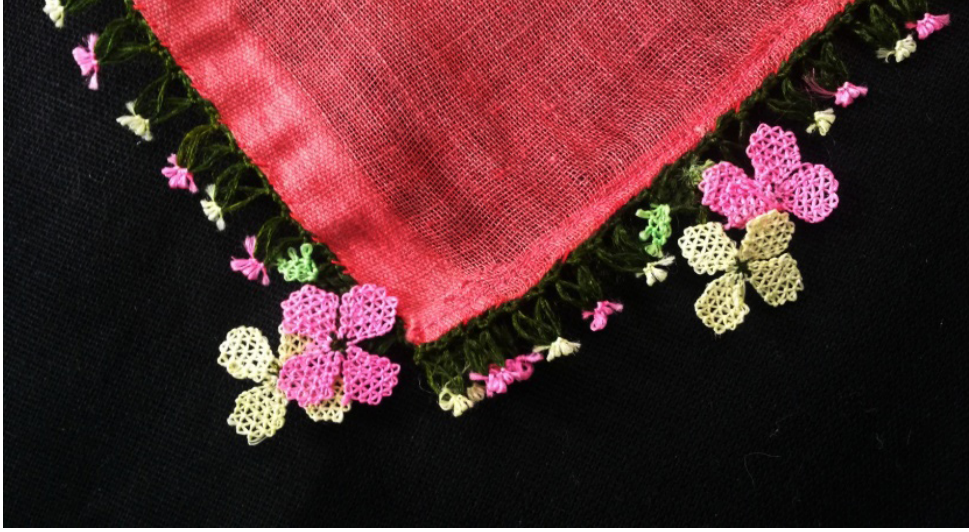
Fotoğraf 7: Limon Oyası
(Kaynak Kişi: Hülya Atalay)

Limon oyası, altmış beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile sarı, beyaz, siyah ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 8: Eğrelti Otu Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Eğrelti Otu oyası, elli yedi yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe ve açık yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 9: Elma Çiçeği Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Elma Çiçeği oyası, elli yedi yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe, sarı, açık ve koyu yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 10: Biber Oyası
(Kaynak Kişi: Ayşe Bozkurt)

Biber oyası, yirmi beş önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile kırmızı, beyaz, siyah ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 11: Üzüm Oyası
(Kaynak Kişi: Ayşe Bozkurt)

Üzüm oyası, yirmi üç yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile siyah, beyaz, mor veya yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 12: Çiçekli Kızılcık Oyası
(Kaynak Kişi: Ayşe Bozkurt)

Çiçekli Kızılcık oyası, yirmi beş yıl önce yapılmış yazma oyasıdır. İpek iplik ile kırmızı, beyaz, yeşil, krem renkleri kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak üç boyutlu, ara motifleri iki boyutlu yapılmış bir yazma oyasıdır.

Fotoğraf 13: Balık Kılıcı Oyası
(Kaynak Kişi: Mediha Başkaya)

Balık Kılıcı oyası, on beş yıl önce yapılmış bir yazma oyasıdır. İpek iplik ile sarı, pembe ve siyah renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile sembolik motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 14: Karanfil Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Karanfil oyası, kırk yıl önce yapılmış bir yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe, su yeşili ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 15: Pür Oyası
(Kaynak Kişi: Mediha Başkaya)

Pür oyası, yirmi yıl önce yapılmış bir yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe ve su yeşili renkleri kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile bitkisel motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

Fotoğraf 16: Kaynana Yüreği Oyası
(Kaynak Kişi: Fatma Atalay)

Kaynana Yüreği oyası, yirmi yıl önce yapılmış bir yazma oyasıdır. İpek iplik ile pembe, sarı, siyah ve yeşil renkler kullanılmıştır. Ana motifi üçgen ilmek, piko tekniği ile sembolik motif kullanılarak yapılmış, iki boyutlu bir oyadır.

3.3. Yöredeki Mevrit Örtüsü Oyalarından Örnekler

Yörede mevrit örtüsü oyalarının yapılışında, örtünün uzun kenarına iğne ve zürefa tekniği ile başlanmaktadır. Kök üzerine iğne oyası ana ve ara motif yerleştirilmektedir. Ana-ara motifin bağlı tekrarı veya ana motifin bağlı tekrarı kompozisyonu ile oya tamamlanıp, ürünün diğer kenarlarına üçgen şeklinde ince bir su uygulanarak kenar temizliği yapılmaktadır.

Fotoğraf 17: Mevrit Örtüsü Oyası
(Kaynak Kişi: Fatma Atalay)

Kırk beş yıl önce yapılmış bir mevrit örtüsü oyasıdır (Fotoğraf 17). Oya, pembe renkteki naylon iplik kullanılarak, kare ilmek ve piko tekniği ile geometrik formdaki motifin, ana motifin bağlı tekrarı kompozisyonu ile yapılmıştır.

Fotoğraf 18: Mevrit Örtüsü Oyası
(Kaynak Kişi: Fatma Atalay)

Kırk iki yıl önce yapılmış bir mevrit örtüsü oyasıdır (Fotoğraf 18). Oya, beyaz renkteki naylon iplik kullanılarak, kare ilmek ve piko tekniği ile geometrik ve bitkisel formdaki motifin, ana-ara motifin bağlı tekrarı kompozisyonu ile yapılmıştır.

Fotoğraf 19: Mevrit Örtüsü Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Elli yedi yıl önce yapılmış bir mevrit örtüsü oyasıdır (Fotoğraf 19). Oya, beyaz renkteki naylon iplik kullanılarak, kare ilmek ve piko tekniği ile geometrik ve bitkisel formdaki motifin, ana-ara motifin bağlı tekrarı kompozisyonu ile yapılmıştır.

3.4. Yöredeki Mendil Oyalarından Örnekler

Fotoğraf 20: Mendil Oyası
(Kaynak Kişi: Fatma Atalay)

Kırk iki yıl önce yapılmış bir mendil oyasıdır (Fotoğraf 20). Oya beyaz renkteki ipek iplik kullanılarak, kare ilmek ve piko tekniği ile yapılmıştır. Kare formdaki örtünün kenarlarına zürefa tekniği ile başlanmıştır. Bordür şeklinde hazırlanmış olan kök üzerine geometrik motifler, ana ve ara motifin bağlı tekrarı kompozisyonu ile tamamlanmıştır.

3.5. Yöredeki Aksesuar Oyalarından Örnekler

Fotoğraf 21: Kiraz Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Kiraz oyası, on beş yıl önce yapılmış fular oyasıdır. İpek iplik ile kırmızı, beyaz, siyah, yeşil renklerle ana ve ara motifleri iki boyutlu örülmüştür. Tığ ile zincir çekilerek şeritle yapılmış bu şerit örülürken fırkete ile ara motifin alt kısmı yapılmış daha sonra üstüne iğne ile piko (yöresel adı fisilti) yapılmıştır. Ara motiflerin aralarına eşit aralıklarla bacak adı verilen ince saplar tığ ile zincir işi yapılarak hazırlanmıştır. Bu saplara iğne ile üçgen ilmek ve piko tekniği kullanılarak ana motif yerleştirilmiştir. Oya, krep örtünün iki kısa kenarına dikilmiştir.

Fotoğraf 22: Yaka İğnesi
(Kaynak Kişi: Hikmet Özentürk)

Seksen beş yıl önce yapılmış yaka iğnesidir. İpek iplik ile pembe, açık ve koyu yeşil, krem renkleri, ince tel ve boncuk kullanılarak yapılmıştır. 7 cm boyunda üç boyutlu yaka çiçeğidir. Bitkisel iğne oyası motifleri, üçgen ilmek tekniği ile çiçek ve yaprak olarak ayrı ayrı örülmüş, çiçek ve yaprakların dik durması için kenarlarından ince tel iplik ile birlikte yürütülmüştür. Daha sonra hazırlanan saplar düzenlenip ana-ara motifin aralıklı tekrarı şeklinde bir araya getirilmiştir.

Fotoğraf 23: Boru Oyası
(Kaynak Kişi: Nurten Güner)

Boru Oyası, elli yedi yıl önce yapılmış bir fes oyasıdır. İpek iplik ile siyah, su yeşili, pembe, bordo renkleri, at kılı, küçük boncuk kullanılarak yapılmıştır. Üçgen ve kare ilmek, piko (yöresel adı fisilti) ile bitkisel ve geometrik motifler kullanılarak yapılmış, ana motifi üç boyutlu işlenmiş bir fes oyasıdır. Ana-ara motifin aralıklı tekrarı ile kompozisyon düzenlenmiştir. Oya, krep örtünün iki kenarına dikilmiştir.

Fotoğraf 24: Lale Oyası
(Kaynak Kişi: Hülya Atalay)

Lale oyası, yetmiş beş yıl önce yapılmış bir fes oyasıdır. İpek iplik ile krem, pembe, yeşil, siyah, bordo renkleri, at kılı, küçük boncuk kullanılarak yapılmıştır. Ana motifi üç boyutlu işlenmiş bir fes oyasıdır. Yörede, gelin fesi oyası olarak kullanılmaktadır. Feslerin çevresine oyalari görülecek şekilde yerleştirilir. Bu oyalari fesler, gelin başlarında gül oyalari tacına gelecek şekilde kullanılır.

4. SONUÇ

İğne oyalari, el sanatlarımız içinde özel bir yere sahiptir. Yöresel ve teknik özellikleri bozulmadan gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak ve iğne oyalari yaşatmak gerekmektedir.

Mudurnu yöresinde iğne oyalari yapan kişiler, daha çok 30-40 yaş grubunda, ilkokul mezunu ve ev hanımlarıdır.

Yörede, iğne oyalari yapımında temel araç iğne olmakla birlikte, tığ ve fırketenin yardımcı araç olarak kullanıldığı görülmüştür. Mevrit örtüsü, mendil kenarı oyalari ve üç boyutlu oyalarda yardımcı araç kullanmadan iğne ile başlama tekniğinin yapıldığı görülmüştür. Yörede, iğne oyalari şeritler halinde örüldükten sonra yazma kenarına dikilmektedir. Burada amaç yazmaların eskimesi ve kirlenmesi halinde

oyaların burdan sökülerek başka yazmanın kenarlarına dikilmesini ve böylece uzun yıllar iğne oyarlarının kullanılmasını sağlamaktır. Bolu ili Gerede ilçesinde yapılan araştırmada incelenen yazma (yemeni) oyarlarında, iğne oyasının aynı şekilde örüldükten sonra dikilmesi ve aynı amacı taşıması ortak bir özellik olarak belirlenmiştir.¹⁵

İğne oyası yapımında yardımcı gereç olarak oyalarda at kılı, tel, boncuk, pul, halka ve misinayı kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Günümüzde üç boyutlu oyalarda at kılı ve telin yerine misinanın tercih edildiği belirlenmiştir.

Yörede temel gereç olarak geçmişte ipek ipliğin daha çok tercih edildiği ve üç boyutlu oyalardan taç, fes oyası, yaka iğnesinde ve yazma oyarlarında kullanıldığı görülmüştür. Günümüzde ise sentetik ipliğin, yıkama ve ütülemeğe uygun olması ve biçimini koruması nedeni ile oya yapımında daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir.

Mudurnu yöresinin en belirgin özelliklerinden biri yazma oyarlarında geçmiş yıllarda ipek ipliğin kullanılmasıdır. Gerede ilçesinde yapılan araştırmada ise yazma oyarlarında pamuk iplik kullanıldığı belirlenmiştir. İki ilçe arasında geçmiş yıllarda yazma oyarlarında kullanılan ipliklerin farklı olduğu, günümüzde ise her iki ilçede de sentetik ipliğin kullanılmaya başlandığı ortaya çıkmaktadır.¹⁶

İğne oyası yapımında ana-ara motifin aralıklı tekrarı ile düzenlenmiş kompozisyonların çoğunlukla yazma oyası ve üç boyutlu oyarların yapımında, ana-ara motifin bağlı tekrarı ile düzenlenmiş kompozisyonların ise mevlit örtüsü kenarı yapımında daha çok tercih edildiği görülmüştür.

Araştırma yöresinde yapılan incelemede, bireylerin iğne oyası yapımında çoğunlukla bitkisel motifleri kullandığı ortaya çıkmaktadır. Yörede elde edilen verilere göre; dut, çilek, badem, üzüm, alaca dut, kiraz, limon, biber, elma çiçeği, eğrelti otu, çiçekli kızılıcık, meşe yaprağı, hercai menekşe, kahve şakı, papatya, karanfil, lale ve gül oya gibi meyve, sebze ve çiçek isimli bitkisel motiflerin yoğun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Taç oya, fes oyasında hem bitkisel hem geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı, balık kılıcı, kaynana yüreği gibi sembolik motiflerin, bülbül kafesi adlı nesnel motiflerin de kullanıldığı görülmüştür.

Yörede, yapılan iğne oyalı ürünlerden elde edilen verilere göre; beyaz rengin en çok kullanılan renk olduğu, diğer renklerin ise oyanın yapıldığı ürünün içindeki renklere uygun olarak seçilip kullanıldığı belirlenmiştir.

Mudurnu yöresinde oyarların kullanım alanları incelendiğinde geçmişte iğne oyasının yazma oyası, mevlit örtüsü oyası ve özel günlerde kullanılan taç ve fes oyası gibi baş süslemesinde, yaka iğnesi, fular ve mendil oyarlarının ise aksesuar olarak kullanıldığı görülmüştür. Günümüzde ise iğne oyarlarının havlu kenarı, yazma kenarı, sehpa örtüsü, salon takımı, oda takımı, masa örtüsü, mevlit örtüsü, yatak örtüsü, nevresim takımı, pike takımı, aksesuar (fular, küpe, kolye, yüzük, bileklik vb) gibi geniş kullanım alanına sahip olduğu belirlenmiştir.

5. ÖNERİLER

Günümüzdeki tüm kültürel öğelerdeki gelenekselliğin giderek zayıflaması, küçük el sanatları niteliğinde üretilen iğne oyarlarını da olumsuz etkilemiş ve yok olmakla karşı karşıya bırakmıştır.

15 Hülya Köklü vd., "Gerede İğne Oyarları", *Atatürk Üniversitesi Güzel sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S:20, Erzurum, 2008, s.85.

16 Semra Bozdoğan, *Gerede İğne Oyarlarından Örnekler*, AİBÜ Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Gerede Belediyesi Ortak Yayını, Ankara, 2013, s.6.

Yörede özellikle gençler iğne oyası yapmaları konusunda teşvik edilmeli, iğne oyası yapmaya özendirmelidir.

Yörede belli zamanlarda yapılan festivallerde, iğne oyalı ürünler için de yarışmalar düzenlenebilir. Dereceye giren kişiler el emekleri, ince iş olan iğne oyası ürünleri yaptıklarından dolayı hediyelerle ödüllendirilebilir. Çeşitli el sanatları dergilerinde, yazılı ve görsel olarak bu ürünlere yer verilebilir.

Aksesuar olarak yapılan ürünlerde farklı tasarımlar yapılarak kişilerin iğne oyalı ürünlere olan ilgisi ve kullanma oranları artırılabilir. Kursların sayısı da artırılarak daha çok kişinin faydalanması sağlanabilir.

Yöredeki bireylerin sandıklarında sakladıkları iğne oyalı ürünlerin değeri ödenerek ya da bağış yoluyla müzelere aktarımı ve sergilenmesi yetkili kişiler tarafından sağlanabilir. Böylece bu nadide ürünlerin yaşatılması ve gün ışığına çıkması sağlanmış olur.

KAYNAKÇA

- Akpınarlı, Feriha (2013). "El sanatlarında Kalite ve Pazarlama Sorunları", *Göynük El Sanatları Paneli ve Çalıştay Bildirileri*, Bolu: Göynük Belediyesi Yayınları, s.199.
- Akpınarlı, Feriha (1995). *El Örgüsü Çorapların Teknik Desen Renk ve Kullanım Özellikleri*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.12.
- Bozdoğan, Semra (2013). *Gerede İğne Oyalarından Örnekler*, Ankara: AİBÜ Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Gerede Belediyesi Ortak Yayını, s.6.
- Köklü, Hülya, Özdemir, Melda, Yetim, Fatma (2008). "Gerede İğne Oyaları", *Atatürk Üniversitesi Güzel sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, S:20, s.85.
- Onuk, Taciser (1988). *İğne Oyaları*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Onuk, Taciser (2000). *Osmanlı'dan Günümüze Oyalar*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Onuk, Taciser (2010). *İğne Oyaları*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ortaç, Hülya Serpil (2008). "Ankara İli El Örgüsü Çoraplar ve Patikler", *Gazi Üniversitesi 1.Ulusal El Sanatları Sempozyumu'nda Sunulmuş Bildiri*, Ankara: Gazi Üniversitesi El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, s.348.
- Özbağı, Tevhide (1997). "Geleneksel Türk El Sanatlarımızdan Oyaların Dünü Bugünü Geleceğin Sorunları", *El Sanatları Dergisi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türk El Sanatlarını Uygulama ve Araştırma Merkezi, s. 125.
- Özbağı, Tevhidevd., (2009). *Anadolu Üniversitesi Halkbilim Araştırmaları Merkezi Koleksiyonundan El Sanatları Örnekleri 2 Dokumalar ve Örgüler*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.4.
- <http://www.cankiri.gov.tr/kurumlar/cankiri.gov.tr/valilikyayinlari/cankirielsanatlari/cankirielsanatlari.pdf>.29.10.2019
- <http://www.mudurnu.gov.tr/mudurnu-tarihi>.12.12.2019
- <http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-el-sanatlari>12.12.2019

ARIŞ YAYIN İLKELERİ

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından yayımlanan *Arış*, halı, düz dokuma ve *işleme* sanatları ile ilgili özgün, bilimsel makalelere yer veren hakemli bir uluslararası dergidir. Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki sayı yayımlanır. Yayımlanacak yazıların bilimsel araştırma ölçütlerine uyması, alana bir yenilik getirmesi, başka yerde yayımlanmamış olması şartı aranır. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, yayımlanmamış olmak şartıyla kabul edilebilir.

Yazıların Değerlendirilmesi

- *Arış*'a gönderilen makaleler Microsoft Word ve PDF formatında olmalıdır. Makalede kullanılan görsel malzeme metnin içine eklenmelidir.
- Makalelerin son teslim tarihi Haziran sayısı için 15 Ocak, Aralık sayısı için 15 Haziran'dır.
- *Arış*'a gönderilen makaleler, yayın kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir. İlgelere uygun bulunanlar, iki hakeme gönderilir. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz ise üçüncü bir hakem belirlenir. Yazarlar, hakemlerin önerilerini dikkate alırlar; fakat katılmadıkları hususlara itiraz etme hakkına sahiptirler.
- Yayımlanmasına karar verilen makaleler sayfa düzenlemesi yapıldıktan sonra pdf formatıyla yazarlara gönderilir. Yazar son okumayı yapar ve gerekli düzeltmeleri çıktı üzerinde göstererek dergiye geri gönderir.
- Yazılardaki görüşlerin, fotoğraf ve belgelerin sorumluluğu yazarlarına aittir.
- Yayımlanan yazılar için telif ödenir ve yayın hakları *Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı*'na devredilmiş sayılır. Bu devir, sanal ortamda yayımlanmayı da kapsar.
- Yayımlanmayan yazılar iade edilmez.

Yayın Dili

Arış'ın dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin beşte birini geçmeyecek şekilde, İngilizce yazılmış makalelere de Türkçe özetlerle birlikte yer verilebilir. Dergiye gönderilecek yazıların akademik dil kullanımıyla ilgili her türlü kusurdan arınmış olması gerekir.

Yazım Kuralları ve Sayfa Düzeni

- Yazılar A4 boyutunda (29.7x21 cm) kâğıda, MS Word veya uyumlu programlarla yazılmalıdır. Yazı karakteri olarak *Times New Roman* kullanılmalıdır. Yazılar 12 punto ve 1.5 satır aralığıyla yazılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazıların uzunluğu 5000 sözcüğü geçmemelidir. Özel fontlar kullanılmamalı, transkripsiyon işaretleri varsa, editörlük yapılabilecek şekilde belirtilmelidir.
- Yazarın adı, soyadı **koyu** harflerle; unvanı, görev yaptığı kurum, haberleşme ve e-posta adresi, makalenin teslim tarihi ise dipnotta normal harflerle yazılmalıdır.
- Makalenin başlığı içerikle uyumlu olup **koyu** harflerle yazılmalı ve 10 sözcüğü geçmemelidir.
- Makalenin başında, 200 ila 300 sözcükten oluşan Türkçe ve İngilizce özet yer almalıdır. 10 puntoyla yazılan özetlerin altında genelden özele doğru sıralanmış 5 ila 8 sözcükten oluşan anahtar kelimeler verilmelidir.
- Yazılara ait fotoğraflar yüksek çözünürlükte ve baskı kalitesine uygun bir şekilde gönderilmelidir.
- Metin içinde kullanılan görsel malzemeye gönderme yapılmalıdır. Gönderme yapılan yerde parantez içinde (Fotoğraf/Çizim/Şekil 1 vb.) ve ilgili görselin sayı numarası verilmelidir. Birden fazla görsel gönderme yapılacak ise ilgili numaralar tire ile ayrılarak belirtilmelidir. (Fotoğraf 1-2 vb.)
- Başlıklar **koyu** harflerle yazılmalıdır. Uzun yazılarda ara başlıkların

kullanılması okuyucu açısından yararlıdır. Ana başlıkların, **1., 2.,** ara başlıkların**sa, 1.1., 1.2., 2.1., 2.2** şeklinde numaralandırılması tavsiye edilir. Ana ve ara başlıkların tümü (ana bölümler, kaynaklar ve ekler) **koyu** harflerle yazılmalıdır.

- Metin içindeki vurgulanması gereken ifadeler, "tırnak içinde" gösterilir, *eğik* veya **koyu** karakter kullanılmaz. Hem "tırnak içinde" ve *eğik* veya hem **koyu** ve *eğik* yazmak gibi çifte vurgulama yapılmaz.
- Doğrudan alıntılar "tırnak içinde" verilir. Alıntılar 4 satırdan fazla olduğunda, bloklaya yöntemi kullanılır. Paragraf girintileri sekme komutuyla yapılır; blok alıntılara iki sekme içeriden yazılır. Blok alıntılarda yazı karakterinin boyutu değiştirilmez; 12 punto ile *eğik* yazılır.
- Yazımda, özel durumlar dışında, *TDK Yazım Kılavuzu* esas alınır.

Kaynak Gösterimi

- *Arış* dergisinde dipnot kullanımı esastır.
- Kaynaklar 10 punto ile yazılmalıdır
- Dipnot ve kaynakların yazımı konusunda, yöntem bakımından kendi içinde tutarlılık şarttır. Uzun yapıt (kitap, dergi, gazete vb.) adları *eğik*, kısa yapıt (makale, öykü, şiir vb.) adları ise "tırnak içinde" yazılır.
- Dipnot örnekleri;
Kitap için: yazarın adı-soyadı, kitap adı (*eğik*), çevirmenin adı-soyadı, yayınevi, basım yeri, basım tarihi, sayfa numarası.
Ernst H. Gombrich, *Sanatın Öyküsü*, Çev. Bedrettin Cömert, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992, s.45.
Makale ve Kitap içinde bölüm için: yazarın adı-soyadı, "makale adı", *makalenin içinde yer aldığı yayını (eğik)*, editör adı-soyadı, çevirmenin adı-soyadı, yayınevi, basım yeri, basım tarihi, sayfa numarası.
Ayla Ödekan, "Bezeme ve Simge Olarak Hat", *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*, İstanbul, 2002, s.346.
Aynı yayına bir kez daha referans verildiğinde, yazar soyadı, a.g.e. (*eğik*), sayfa numarası belirtilmelidir.
Ödekan, a.g.e., s.28.

Aynı yazarın birden fazla yayını kullanıldığında, ilk kullanımda yayını künyesi yayını ilkeleri kapsamında belirtildiği şekilde tam olarak verilmeli, daha sonraki kullanımlarda yazar soyadı, a.g.e. (*eğik*), basım yılı, sayfa numarası belirtilmelidir.

Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul, 1955, s.220.

Oktay Aslanapa, *Osmanlı Devri Mimarisi*, İstanbul, 2004, s.140.

Aslanapa, a.g.e., 1955, s.180.

Aslanapa, a.g.e., 2004, s.120.

İnternet kaynakları: İnternette bilimsel bir kaynak verilmek istendiğinde adres linkinin tamamı dipnotta verilmeli ve linke bakılan tarihin eklenmesi gerekmektedir.

http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections?rp-p=20&pg=1&gallerynos=452&ft=* 26.11.2015

- Ulaşılabilir kaynaklarda ikincil kaynak kullanımından kaçınılmalıdır.

- Yazarlara ait olmayan görsel malzemenin kaynağı (kişi, kurum, arşiv v.s.) görsel malzeme alt yazısında parantez içinde belirtilmelidir.
- *Kaynaklar* metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki şekilde yazılmalı; eserin yayınevi ve makalelerin sayfa aralıkları belirtilmelidir. Atfı yapılmayan çalışmalara kaynakça kısmında yer verilmemelidir.

Soysaldı, Aysen (1999). "Türk Kilimlerinde Dokuma Teknikleri ve Boyama Özellikleri", *Erdem - Halı Özel Sayısı*, C.10, S.30, s. 599-614.

Aslanapa, Oktay (1987). *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*, İstanbul: Eren Yayıncılık.